

KAMPAGNER OG PROJEKTER - SLUTRAPPORT

Titel: Screening af dyrevelfærd hos søer og orner i frilandsbesætninger
J. nr.: 2013-13-795-00010

BAGGRUND OG FORMÅL

Aarhus universitet har i 2010 & 2011 gennemført en undersøgelse der viser, at selvom motion og god plads holder søerne på friland i fin form, så er halte søer alligevel ikke et ukendt problem.

Ved tidligere kampagner vedrørende håndtering af syge og tilskadekomne dyr i indendørs svinebesætninger er der påvist overtrædelser af gældende dyrevelfærdsregler, men der er ikke lavet tilsvarende fokuserede kampagner i frilandsbesætninger.

Lovgivningen stiller specifikke krav til udendørs hold af svin, hvor der foruden de generelle krav til dyreværns-mæssige forhold også er krav til bl.a. hytternes indretning, udearealets størrelse og adgang til afkølingsfaciliteter.

Formålet med kampagnen var, at sætte fokus på de særlige behov som er gældende for udegående svin samt at afklare, om syge og tilskadekomne svin på friland blev håndteret korrekt.

Antallet af frilandssvinebesætninger i Danmark er ca. 250 stk. ifølge CHR-registret (økologiske besætninger samt øvrige besætninger med udegående svin.) En stor del af besætningerne har forholdsvis få søer og orner. For at få et tilstrækkeligt stort udpegningsmateriale er udpegningen af besætninger til kontrol foretaget blandt frilandsbesætninger og økologiske besætninger, som i CHR-registret er anført med 3 søer og/eller orner og derover.

En stor del af de kontrollerede besætninger med få søer og orner må derfor betegnes som værende hobbybesætninger.

UDFØRELSE OG RESULTATER

Udførelse:

Veterinærrejseholdet har gennemført uanmeldte kontrolbesøg i 41 tilfældigt udvalgte frilandssvinebesætninger registreret i CHR-registret med minimum 3 søer/ørner. Der er udvalgt ca. 50 % konventionelle og ca. 50 % økologiske frilandsbesætninger.

De kontrollerede besætninger var fordelt over hele landet.

Kontrollen er udført af dyrlæger fra veterinærrejseholdet. I hovedparten af kontrollerne har der været 1 dyrlæge tilstede ved kontrollen.

Kontrollen blev afviklet i perioden maj 2013 til september 2013.

Kontrollen omfattede:

- håndtering og evt. medicinering af syge og tilskadekomne dyr
- krav vedrørende opstaldning af søer og orner på friland

Håndtering af syge og tilskadekomne dyr.

Alle dyr som var isoleret af besætningsansvarlig på grund af sygdom eller tilskadekomst, blev undersøgt.

Hvis der i besætningerne fandtes flere syge og tilskadekomne dyr som blev vurderet til ikke at være behandlet tilfredsstillende, skulle kontrollen udvides til at omfatte et større antal søer og orner.

Oplysninger om behandlinger og dyrlægetilsyn blev kontrolleret ud fra den besætningsansvarliges optegnelser, dyrlægens anvisningsedler samt udtræk fra Vetstatregistret og vurderet i henhold til dyrets behov.

Udover de syge/tilskadekomne dyr som blev anvist af den besætningsansvarlige, blev der tilset dyr i de hytter, som blev udvalgt til kontrol. Antallet af kontrollerede søer/orne blev vægtet efter besætningens størrelse dog således, at alle dyrene blev kontrolleret i de små besætninger. Et samlet antal på ca. 50 dyr blev kontrolleret i de større besætninger.

Krav vedrørende opstaldning af søer og orner på friland.

Der blev udvalgt et repræsentativt udsnit af besætningens hytter således, at samtlige hyttetyper blev kontrolleret både hvad angår farehytter og drægtighedshytter.

De generelle krav til hytterne blev kontrolleret såsom indvendig højde, åbninger til tilsyn og ventilation, isolering, sikring mod vejrlig samt halm eller lignende, så dyrene kunne ligge lunt.

Herudover blev kontrolleret specifikke krav til arealet i farehytter, drægtighedshytter og ornehytter samt udearealets størrelse og adgang til overbrusning eller sølehul ved temperaturer over 15° celcius.

RESULTATER

Ved kontrollen er der givet sanktioner i 5 af de 41 besætninger. I alle tilfælde i form af indskærper. Der blev i alt givet 6 indskærper.

Ved kontrollen er i alt ca. 2300 dyr kontrolleret, heraf er 112 dyr omfattet af de sanktioner der blev givet i besætningerne.

En besætning fik indskærpelse på grund af for lille lejeareal til rådighed i hytterne, i en fold hvor der var opstaldet 12 gylte og en orne.

En besætning fik indskærpelse for manglende adgang til overbrusning eller sølehul på besøgstidspunktet, hos ca. 30 søer i forskellige folde i besætningen. Besætningsejer oplyste dog, at der dagligt etableres sølehuller når vandtrøerne tømmes for vand i tilslutning til ny vandtildeling. I perioder med varmt vejr foretages dette flere gange dagligt.

En besætning fik indskærpelse for manglende adgang til overbrusning eller sølehul hos 2 søer i en fold, samt indskærpelse for manglende halm eller lignende materiale i bunden af hytten, så dyrene kan ligge tørt og lunt.

En besætning fik indskærpelse for manglende tildeling af større mængde halm eller andet materiale, der virker isolerende og kan bruges som redebygning i 2 hytter hos 6 søer, 1 orne og 10-20 smågrise.

En besætning fik indskærpelse for manglende adgang til overbrusning eller sølehuller hos 60 søer. Temperaturen på besøgstidspunktet blev målt til 22° celcius.

I ingen af de 41 kontrollerede besætninger blev der givet sanktioner for manglende varetagelse af syge eller tilskadekomne dyr eller for ukorrekt anvendelse og registrering af medicin.

Halvdelen af indskærpelserne omhandlede manglende adgang til overbrusning eller sølehul når den gennemsnitlige dagstemperatur overstiger 15 °C i skyggen.

KONTROLRESULTATER		
ANTAL KONTROLLER		41
BESÆTNINGER UDEN ANMÆRKNINGER		36
SANKTIONER	I ALT	BESÆTNING
• POLITIANMELDELSE	0	0
• PÅBUD	0	0
• INDSKÆRPELSE	6	5
BESÆTNINGER MED SANKTIONER I ALT:		5

SANKTIONERING

So med rødme og fortykkelse af huden på øre og næseregion formentlig som tegn på solskoldning. Soen havde ikke adgang til sølehul således, at eventuel mudderbadning kunne forhindre solskoldningen. Soen gik dog i en fold med skyggemuligheder fra høje træer og hytte.

Besætningsejer blev indskærpet, at der skal være adgang til overbrusning eller sølehul når den gennemsnitlige dagstemperatur overstiger 15 °C i skyggen.

KONKLUSION OG VURDERING

Kontrolkampagnen vedrørende screening af dyrevelfærden hos søer og orner i frilandsbesætninger har vist, at langt de fleste af besætningerne overholder dyrevelfærdsreglerne og reglerne vedrørende udformningen af hytter og udeareal.

Der blev dog påvist manglende adgang til overbrusning eller sølehul i 3 besætninger. Grisens hud er speciel, fordi den ikke - som f.eks. menneskets - indeholder svedkirtler. Det betyder, at grisen ikke kan regulere sin kropstemperatur ved at svede, men er nødt til at køle sig ved at gøre sig våd. I naturen vil grise lave et sølehul, hvor de kan mudderbade. Mudderet vil under vandets fordampning virke afkølede samtidig med, at det beskytter mod solskoldning. Mudder køler mere effektivt og i længere tid end vand alene. I alvorlige tilfælde vil den manglende afkøling bevirke, at grisene bliver syge.

I den indledende fase inden selve kontrollen blev udført, blev der afdækket en problemstilling vedrørende fortolkningen af kravet om tilstedeværelse af en beskyttelsesanordning til pattegrisene i farehytterne.

En beskyttelsesanordning tolkes som, at grisene skal have mulighed for, at undgå at blive klemt af soen. Kravet kan efter Fødevarestyrelsens vurdering overholdes, hvis siderne i farehytten er skråtstillede således, at pattegrisene ikke vil blive klemt mellem soen og hyttevæggen, hvis soen lægger sig op ad væggen.

Hovedparten af de farehytter som blev kontrolleret var ældre typer, som alle havde enten skråtstillede vægge eller "rundbuer" og således opfyldte kravene til en beskyttelsesanordning.

Der foregår imidlertid for tiden et udviklingsarbejde med henblik på at fremstille en type farehytter, som tilgodeser ønskerne om at nedsætte risikoen for at smågrisene klemmes ihjel i deres første levetid. Tillige er der ønsker om, at farehytten skal være arbejdsmæssig sikker og behagelig for medarbejderen. Endelig skal hytten selvfølgelig også opfylde kravene til størrelse, isolering m.v.

En del af de producenter der eksisterer nu, er med en afskærmning som giver beskyttelse til smågrisene eller også er arealet i hytterne så stort så det giver soen mulighed for mere

optimalt, at udføre redebygningsadfærd samt større mulighed for at dreje sig rundt i hytten, og dermed få pattegrisene til at flytte sig, inden hun lægger sig.

Et større areal i hytten kan således også betragtes som en beskyttelsesanordning og med baggrund af resultater fra afprøvninger fra Videncenter for Svineproduktion er det Fødevarestyrelsens vurdering at arealet i så fald bør være minimum 5 m².

Kontrollen påviste ikke forskelle i overholdelse af velfærdsreglerne hos økologiske svinebesætninger og konventionelle besætninger med frilandssvin. Der blev givet indskærpelser i 3 økologiske besætninger og i 2 besætninger med frilandssvin.

Projektleder: Karsten Madsen, Fødevarestyrelsens Veterinærrejsehold / kkm@fvst.dk

Anne-Marie Madsen, Fødevarestyrelsens Veterinærrejsehold / amma@fvst.dk

Kontaktperson: Flemming Kure Marker, leder af Fødevarestyrelsens Veterinærrejsehold / flkm@fvst.dk

Sikkerhed, sundhed og vækst fra jord til bord